



EFOP-3.4.3-16-2016-00014



Prof. Dr. Homoki-Nagy Mária

Magánjogtörténet

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen
készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

Szegedi Tudományegyetem

Cím: 6720 Szeged, Dugonics tér 13.

www.u-szeged.hu

www.szechenyi2020.hu

1



MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap



BEFECTETÉS A JÖVŐBE

A KURZUS ALAPADATAI

A tárgy jellege	kollokviummal záródó előadás
Tagozat	MAT-JN-17/EN
Tárgyfelelős tanszék	SZTE Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Jogtörténeti Tanszék
Oktatók	Prof. Dr. Homoki-Nagy Mária egyetemi tanár
Elérhetőség	6721 Szeged, Bocskai u. 10-12. 2. emelet 44. szoba Tel/Fax: (62) 544-412 E-mail: jogtort@juris.u-szeged.hu
Tantárgyi kreditpontok	5
Követelmények	az adott tantárgy követelményei a tantárgy coospace színterén



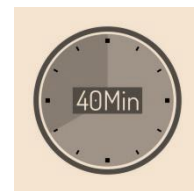
A TANANYAG ELSAJÁTÍTÁSÁHOZ JAVASOLT MÓDSZERTAN



1. Olvassa el a tantárgy alapadatait.
2. Ismerje meg a tantárgy követelményrendszerét.
3. Figyelmesen olvassa el az olvasóleckét.

Az olvasólecke feldolgozásához szükséges idő: kb. 35-40 perc

4. Tanulmányozza a kötelező tananyag vonatkozó részeit. A tananyag elsajátításához segítséget nyújt az ajánlott irodalom.
5. Válaszoljon az önellenőrző kérdésekre.
6. Amennyiben további segítségre van szüksége a tananyag megértéséhez, akkor jelezze a tantárgy oktatójának.



Fejezetek a polgári kor magánjogtörténetéből 3.

A dologi jog inézményei a polgári korban:

A *dolog*, minden testi tárgy, amely jogi hatalom alá vonható.

Az 1848. évi áprilisi törvények – különösen a XV. és a IX. törvénycikk rendelkezései – lehetővé tették a polgári értelemben vett **szabad tulajdon** kialakítását.

„A tulajdon szent és sérthetetlen.” – mint alapelv a tulajdon védelmét jelenti, függetlenül attól, hogy az áprilisi törvényekben ezt szó szerint nem rögzítették.



1. kép: Az ősiség megszűnését kimondó áprilisi törvény szövege a Magyar Törvénytárból

Tulajdonjog: A tulajdon, egy dolog feletti jogi hatalom.

tartalmi elemei:

- birtoklás: ami a dolog feletti tényleges hatalmat jelenti.
A tényleges birtokost továbbra is megillette a birtokvédelem. Fennmaradt a *sommás birtokper* lehetősége és jogos önsegélyként továbbra is érvényesül a *vim vi repellere* elve.

sommás birtokper: a birtokosnak csak azt kellett bizonyítani:
+ legalább egy évig zavartalanul a dolgot birtokolta,

- + meghatározott jogcímen,
- + erőszakkal kivetették a birtokból,
- + birtokháborítástól egy év még nem telt el.
- használat;
- gyümölcsöztetés;
- rendelkezési jog: élők között és halál esetére.
-

a tulajdon tartalmi korlátozása:

Kötött tulajdoni formaként:

- *hitbizomány*: megmarad, mint kötött tulajdoni forma. Az I. világháború után kiterjesztették, s törvényileg szabályozták az ún. családi hitbizományt az 1687. évi törvény mintájára.
- *vitézi telek*: a haza védelmében kifejtett szolgálatért kaphatta valaki: elidegeníthetetlen, egy kézen volt örökíthető (primogenitura), elsősorban a fiú leszármazó, ha nem volt, akkor lehetőség volt arra, hogy a leány örökös férje kapja a vitézi birtokot, akinek fel kellett venni a vitez előnevet. (a régi adományozás és a fiúsítás jogintézménye köszönt vissza.)
- *haditelek*: hadirokkantaknak, özvegyeknek, hadi árváknak juttatott ingatlan, amely elidegeníthetetlen, megterhelhetetlen. Célja, megélhetést biztosítson.
- *utóörökös nevezés*: akkor fordul elő, ha az örökhagyó végrendeletében előre kijelöli örökösének az örökösét. A dolog tulajdonosának a rendelkezési jogát az utóörökösnek, mint várománynosnak a joga korlátozza. (Hasonlít a hitbizományi örökléshez)
- *elidegenítési és terhelési tilalom*: törvény vagy a felek közötti szerződés alapján rendelhető el.
- *szomszédjog*: a telektulajdonos köteles tartózkodni a szomszéd



2. kép: Esterházy Pál nádor ábrázolása, akinek közrehatására fogadta el az országgyűlés a hitbizományt Magyarországon elterjesztő 1687. évi törvényt

telekre való túlzott hatástól. A szomszéd számára biztosítani kell pl. a kilátás jogát, esővíz elvezetésének a jogát. A határra ültette fa esetében a szomszéd telekre átnyúló ágról a fa tulajdonosának lehetőséget kell adni arra, hogy a gyümölcsöt leszedje. Amennyiben a fa ága veszélyezteti a szomszéd házának tetejét, a tulajdonosnak le kell vágni a fa ágát, vagy ha nem teszi, a szomszéd ezt megteheti. Gyakran összekapcsolódik a telki szolgálommal.

- *a tulajdont korlátozhatják az idegen dologbeli jogok: szolgálom, zálog*
- *bányajog: az évszázados fejlődés alapján a bányajognak külön szabályai alakultak ki.*
- *kisebb haszonvételek, pl. malomjog*
- *kisajátítás: az állam közérdekből előzetes és igazságos kártalanítás ellenében elveheti valakinek a tulajdonát.*

Tulajdonjog megszerzése:

1.1.ingó dolog

A. eredeti szerzősmód:

- *uratlan dolog megszerzése: olyan dolog, ami senkinek a tulajdonában nincs, vagy azért mert még senki sem szerezte meg, vagy azért mert a dolog tulajdonjogával felhagytak. A vadállat sem uratlan, a megszökött háziállat sem uratlan. A kiröpült méhrajt két napig befoghatja a tulajdonos, két nap után a méhraj uratlanná válik, s ezáltal bárki szabadon befoghatja.*
- *kincslet: a kincs olyan régi, történelmi vagy művészi értékkel bíró dolog, amelynek tulajdonosát már nem lehet megállapítani.*
- *találás: a talált dolog nem uratlan, azaz a megtaláló nem szerez tulajdonjogot. Ha azonban a dolog*



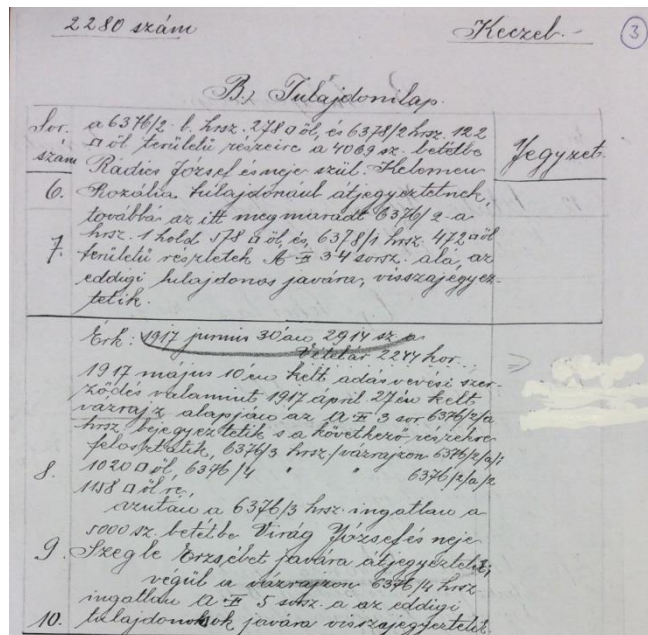
3. kép: A Seuso-kincsek egy darabja, amely a Magyarországon legnagyobb botrányt kavarázó kincslet egy eleme

tulajdonosa meghatározott ideig nem keresi, akkor a találó igényt tarthat a dologra.

- **gyümölcszedés:** a gyümölcs elválasztásával vagy a dolog tulajdonosa, vagy akinek joga a gyümölcs szedése – pl. haszonélvező, haszonbérlo – megszerzi a gyümölcs tulajdonjogát.
- **egyesülés:** ha ingó dolog egyesül ingatlanal, akkor az ingatlan magához vonzza az ingót. Így az ingatlan dolog tulajdonosa megszerzi az ingó dolog tulajdonjogát is. Az ingó dolog tulajdonosa kártérítésre tarthat igényt. Ha ingó egyesül ingóval, akkor ha a dolog szétválaszthatatlan, akkor a dolgok értéke arányában szerzik meg a tulajdonjogot. pl közraktárban elhelyezett gabona
- **átalakítás:** ha valaki jóhiszeműen ingó dolog feldolgozásával vagy átalakításával új dolgot hoz létre, akkor a feldolgozott dolog tulajdonosának választása szerint, vagy meg kell fizetnie a feldolgozott/átalakított dolog értékét és az új dolog tulajdonjogát megtartja, vagy a munkadíj megtérítése ellenében a dolog tulajdonosának kell átadni a az új terméket.
- **elbirtoklás:** időmúláshoz kötött jogszerzés. 1848 után mind az ingó, mind az ingatlan dolgok elbirtoklási ideje 32 év volt.

B. származékos szerzés mód:

- **traditio / átadás:** a dolog tulajdonosa tulajdonátruházási szándékkal átadja a dolgot a vevőnek, aki a dolog tulajdonjogát akarja megszerezni. (adásvétel, csere, ajándékozás)
- **öröklés:** mind az örökös, mind a hagyományos az örökhagyó halálának pillanatában megszerzi a dolog tulajdonjogát.



4. kép: Tulajdoni lapra kézzel írt bejegyzés a 20. század elejéről

1.2.ingatlan dolog

- **átadás telekkönyvi bejegyzéssel:** ingatlan dolog tulajdonjogát csak

telekkönyvi bejegyzés/bekebelezés után lehet megszerezni.

kivétel:

- *öröklés*: amikor az örökhagyó halála pillanatában megszerzi az örökös/hagyományos a dolog tulajdonjogát.
- *elbirtoklás*: az elbirtoklási idő letelte pillanatában az elbirtokló megszerzi a tulajdonjogot.

ÖNELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Melyek a dolog fajtái?
2. Mik a tulajdonjog részjogosítványai?
3. Mit jelentett a vim vi repellere elv?
4. Mit takar a hitbizomány? Miben tér el a vitézi telektől?
5. Ingó dolog tulajdonszerzésének módja?
6. Hogyan lehet ingatlan tulajdonjogát megszerezni?



KÖTELEZŐ TANANYAG

-- az előadásokon elhangzottak

-- Mezey Barna: Magyar jogtörténet. Budapest, Osiris, 2007. 171-179. pp.

<https://www.szaktars.hu/osiris/view/mezey-barna-szerk-magyar-jogtortenet-osiris-tankonyvek-2007/?pg=0&layout=s>



SZÉCHEN



Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS

Szegedi Tudományegyetem

Cím: 6720 Szeged, Dugonics tér 13.

www.u-szeged.hu

www.szechenyi2020.hu

8

SZÉCHENYI 2020 



MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap



BEFEKTETÉS A JÖVŐBE



EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.
Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

Szegedi Tudományegyetem

Cím: 6720 Szeged, Dugonics tér 13.

www.u-szeged.hu

www.szechenyi2020.hu

9

SZÉCHENYI 2020



MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap



BEFKTETÉS A JÖVŐBE